

Nový návrh zákona o ochraně oznamovatelů dnes schválila vláda. Je tedy stále šance, že se návrh zákona stihne přijmout do konce transpoziční lhůty Směrnice EU (tedy do 17. prosince 2021) a nezpůsobí tak zbytečnou nejistotu pro zaměstnance i firmy.

Ministerstvo spravedlnosti zapracovalo připomínky Legislativní rady vlády z konce listopadu 2020 a návrh i nad rámec připomínek dále pozměnila. Provedené změny jdou většinou správným směrem, nicméně i tak v návrhu zůstávají některé problematické prvky.

Hlavním nedostatkem návrhu zákona je pojetí orgánu, na který se mohou oznamovatelé obracet. Zcela chybí záruky nezávislosti. Vláda se na základě připomínky Ministerstva financí rozhodla, že na činnost této agendy nevynaloží z rozpočtu žádné peníze navíc, čímž zásadním způsobem ohrozila naplňování zákona v praxi. Vláda zákon předložila v dobré technické kvalitě, v tomto ohledu je třeba ocenit práci úředníků, kteří se na tvorbě návrhu zákona podíleli. Zákon by tak sice mohl poskytnout oznamovatelům potřebnou ochranu, ale o to větším zklamáním je neochota vlády pro agendu oznamovatelů zajistit nezávislý orgán a vyčlenit, byť minimální finanční prostředky na jeho fungování.

Klíčové změny v návrhu zákona oproti verzi po projednání Legislativní radou vlády:

1) Správný krok směrem k digitalizaci.

Zásadní posun návrhu je zrušení povinnosti archivovat všechna oznámení po dobu 10 let v listinné podobě. Nově je nutné archivovat oznámení po dobu 5 let, a to v tzv. „chráněném prostředí s omezeným přístupem.“

2) Zrušení povinnosti oznámit na policii či jiný příslušný správní orgán podezření ze spáchání přestupku nebo trestného činu v případě interního oznámení.

Pokud by taková povinnost byla stanovena, fakticky by to nutilo příslušnou osobu v soukromém sektoru oznamovat jednání nad rámec povinně oznamovaných trestných činů.

3) Ke srozumitelnosti zákona dva kroky vpřed a jeden vzad.

Ministerstvo spravedlnosti zásadním způsobem zlepšilo návrh tím, že jsou uvedeny demonstrativním výčtem některé příklady tzv. odvetných opatření, jak to činí i Směrnice EU. Dále došlo také k zásadnímu zjednodušení úvodního ustanovení a je tedy jasnější, jaká všechna porušení mohou být oznámena v režimu tohoto zákona.

Naopak některé výslovně uvedené možnosti Ministerstvo spravedlnosti zase ze zákona vyškrtlo a ponechalo vysvětlení pouze v důvodové zprávě. V návrhu již není výslovně uvedena možnost podávat anonymní oznámení nebo že může podat oznámení i bývalý zaměstnanec.

4) Detailnější popis, co má splňovat vnitřní oznamovací systém

Návrh sice stále definuje vnitřní oznamovací systém pouze nepřímou pomocí popisu jednotlivých povinností pro povinné subjekty (zaměstnavatele) a příslušné osoby (zaměstnanci/oddělení, které mají s oznámeními pracovat), nicméně podstatným

způsobem tuto definici rozšířil. Apeluje například výslovně na řádné posouzení důvodnosti oznámení, přijetí vhodných opatření k nápravě nebo k předejití protiprávnímu stavu. Na druhou stranu však stále není jasné, co vše bude považováno za bezpečný oznamovací systém. Bude proto nutné počkat si na metodiku Ministerstva spravedlnosti, která by to měla upřesnit.

Přetrvávající výhrady k Ministerstvu spravedlnosti jako externímu orgánu

Dlouhodobě jsme kritizovali zařazení externího orgánu pro přijímání oznámení do působnosti Ministerstva spravedlnosti (více k tomu [zde](#)). Sama ministryně spravedlnosti pak ve stanovisku Legislativní rady vlády (jako její předsedkyně) upozorňuje, že v současném pojetí je vlastně role Ministerstva spravedlnosti jako příjemce oznámení nadbytečná. Ministerstvo spravedlnosti bude totiž pouze postupovat oznámení jiným příslušným orgánům (policii nebo například inspekci životního prostředí).

Zásadním způsobem bylo také omezeno personální obsazení příslušného odboru Ministerstva spravedlnosti a byly tak sníženy náklady pro jeho zavedení. Došlo ke shodě s Ministerstvem financí, které nechtělo přidat peníze na tuto agendu. Ministerstvo spravedlnosti tak bude financovat tuto činnost ze své rozpočtové kapitoly, stejně tak Ministerstvo práce a sociálních věcí, pod které spadají inspektoráty práce (které budou příslušné k projednávání některých přestupků).

Inspektoráty práce budou projednávat přestupky, které se týkají zaměstnavatelů, Ministerstvo spravedlnosti přestupky ostatní. Vzhledem k dlouhodobému vytížení inspektorátů práce by bylo vhodné spolu se začlenění nové agendy (a nutnému proškolení inspektorů) přistoupit k navýšení finančních prostředků do rozpočtové kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí.

Stav ke dni 1. 2. 2021